

ТАДБИРКОРЛИК СУБЪЕКТЛАРИ ФАОЛИЯТИДА РАҚАМЛИ МОЛИЯЛАШТИРИШ МЕХАНИЗМИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ

Тўхсанов Қудратилло Нозимович

*PhD, Тошкент давлат иқтисодийёт университети Солиқлар ва суғурта иши
кафедраси доценти.*

Тошкент, Ўзбекистон. Email: qudrat8039@gmail.com

ORCID: 0000-0001-6964-278X

IMPROVING THE DIGITAL FINANCING MECHANISM OF BUSINESS ENTITIES

Tukhsanov Kudratillo Nozimovich

*Ph.D., associate professor of the Department of Taxes and Insurance, Tashkent State
University of Economics.*

Tashkent, Uzbekistan. Email: qudrat8039@gmail.com

ORCID: 0000-0001-6964-278X

JEL Classification: H1,H2

Аннотация. Бугунги кунда молия тизимини рақамлаштиришни таъкил қилиш ва уни бошқариш жараёнига замонавий иш услубларини, янги технологияларни жорий этиш молия тизимида анъанавий ва коронавирусдан кейинги даврда вужудга келган вазифаларни талаб даражасида бажаришга жуда катта ёрдам беради. Коронавирус пандемиясининг салбий таъсири туфайли юз берган шароитга қарамасдан мамлакатимиз молия тизимида рақамли технологияларни жорий этишни жадаллаштириш лозим. Мамлакатимиз молия тизимида рақамли технологияларни жорий этиш имконияти мавжуд бўлган устувор йўналишларга эътибор қаратиш лозим. Кичик бизнес субъектлари барча мамлакатлар иқтисодийётида муҳим аҳамият касб этади.

Бугунги кунда дунёда кичик ва ўрта бизнес корхоналари барча

корхоналарнинг қарийб 90 фоизини таъкил этади. Ушбу корхоналар жами иш ўринларининг 70 фоизини ва жаҳон ЯИМнинг қарийб 50 фоизини таъкил этмоқда [1]. Кичик ва ўрта бизнеснинг барқарорлиги ва иқтисодий ўсиши учун асосий тўсиқ сифатида молиявий ресурслардан етарли даражада фойдаланмаслик ҳисобланади. Бундай ҳолат, айниқса, ривожланаётган бозорларга эга бўлган мамлакатлар учун одатий ҳолдир. Бу ерда кичик ва ўрта бизнес корхоналари умумий сонининг тахминан 131 миллиони ёки жами бизнес субъектларини 41 фоизи ўз бизнесини ривожлантириши учун расмий равишда кредит олиш имкониятига эга эмаслиги аниқланган.

Abstract. Today, the introduction of modern work methods and new technologies into the process of digitalization of the financial system and its management will greatly help the financial system to fulfill the

traditional and post-coronavirus tasks at the level of demand. No matter how difficult it may be today, it is necessary to speed up the introduction of digital technologies into our country's financial system, despite the coronavirus pandemic's negative impact. It is necessary to pay attention to the priority areas where it is possible to introduce digital technologies in our country's financial system. Small business entities play an important role in the economy of all countries.

Today, small, and medium-sized enterprises make up about 90 percent of all enterprises in the world. These enterprises account for 70% of total jobs and about 50% of the world's GDP [1]. The main obstacle to the stability and economic growth of small and medium-sized businesses is insufficient use of financial resources. This is especially true for countries with emerging markets. Here, it was determined that approximately 131 million of the total number of small and medium-sized businesses, or 41 percent of all business entities, do not have the opportunity to receive credit for the development of their business.

Калим сўзлар. *кичик бизнес, иқтисодий ўсиш, рақамли молиялаштириш, рақамли технологиялар, макроиқтисодий*

Keywords. *small business, economic growth, digital financing, digital technologies, macroeconomic stability.*

Кириш. *Замонавий шароитда рақамли молиявий маҳсулотлар ва хизматларнинг жорий этилиши ва кенг қўлланилиши кичик ва ўрта корхоналарнинг ҳаётий молиявий ресурсларидан фойдаланиш имкониятини таъминлаш учун янги имкониятлар очмоқда. Бу эса ўз ўрнида мамлакатда макроиқтисодий барқарорликни*

таъминлаш ва аҳоли орасида камбағаллик даражасини пасайтириш учун жуда муҳим ҳисобланади [2].

2020 йилда кичик ва ўрта бизнес барча мамлакатлар иқтисодиётининг COVID-19 пандемиясидан энг кўп зарар кўрган сегментини исботлади. Ҳукуматлар томонидан коронавирус инфекциясининг тарқалишини олдини олиш бўйича мисли кўрилмаган чоратадбирлар кўплаб қиймат занжирларининг узилишига ва бозорларнинг турғунлигига олиб келди. Бундай шароитда кичик ва ўрта бизнес учун маблағ мавжудлиги муаммоси имкон қадар тезроқ ҳал қилишни талаб қилади.

Коронавирус пандемиясидан кейин кичик ва ўрта бизнес сегментининг барқарорлигини ошириш учун давлат ва корхоналарнинг саъй-ҳаракатларини бирлаштириш керак бўлади. Бундай шароитда хатарларни бошқариш стратегиясининг муҳим элементи кичик ва ўрта бизнес фаолиятини диверсификация қилиш талаб этилади. Ушбу сегментнинг барқарорлигини таъминлаш ва уни янги жараёнларга мослаштириш учун уни қўллаб-қувватлаш бўйича давлат сиёсати муҳим роль ўйнайди. Давлат янги технологияларга сармоя киритиш ва савдо-иқтисодий диверсификацияни амалга ошириш учун субсидиялар бериши мумкин.

Материал ва методлар.

Коронавирус ҳақиқатидан кейин кичик ва ўрта бизнес сегментининг барқарорлигини ошириш учун давлат ва корхоналарнинг саъй-ҳаракатларини бирлаштириш керак бўлади. Бундай шароитда хатарларни бошқариш стратегиясининг муҳим элементи сифатида кичик ва ўрта бизнес

фаолиятини диверсификация қилиш лозим бўлади. Ушбу сегментнинг барқарорлигини таъминлаш ва уни янги ҳақиқатларга мослаштиришда уни қўллаб-қувватлаш бўйича давлат сиёсати муҳим рол ўйнайди. Давлат янги технологияларга сармоя киритиш ва савдо-иқтисодий диверсификацияни амалга ошириш учун субсидиялар бериши мумкин. Савдо миссиялари, унинг вакилларига керакли алоқаларни ўрнатишга имкон берадиган тадбирларни ўтказиш каби илгари мавжуд бўлган кичик ва ўрта бизнесни ташкилий қўллаб-қувватлаш механизмларининг аксарияти анъанавий равишда тет-а-тет алоқаси ва катта оломонни назарда тутган. Тўғри, ҳозирги инқироздан олдин ҳам, кичик ва ўрта бизнесни қўллаб-қувватловчи кўплаб институтлар ташкилий харажатларни камайтириш ва кўпроқ одамларни камраб олиш учун ўз фаолиятида рақамли технологиялардан фойдаланиш амалиётини жорий қила бошладилар. Бизнес алоқалари турли хил рақамли платформалардан фойдаланиш ва видеоконференциялардан фойдаланиш орқали онлайн форматга ўтказилади. Ҳозирги шароитда ушбу ёндашувнинг долзарблиги бир неча баробар ошди. Уни амалга ошириш нафақат кичик ва ўрта бизнес фаолиятининг ташкилий жиҳатларини, балки унинг молиявий таркибий қисмини ҳам рақамлаштиришни назарда тутди. Бу анъанавий банк кредитларига хос бўлган чекловларни енгиб ўтадиган бизнес эҳтиёжларига молиявий ресурсларни жалб қилишда энг янги рақамли технологиялардан фойдаланиш ҳақида. кичик ва ўрта бизнесни молиялаштириш механизмларини такомиллаштириш энг янги ахборот - коммуникация технологияларини, хусусан, қарорларни

қабул қилишда катта маълумотлар таҳлили ва сунъий интеллектни қўллаш, шунингдек молиялаштириш воситаларининг арсеналини кенгайтириш орқали таъминланиши мумкин. Бунга қарз капитали бозорларидан молиявий ресурсларни жалб қилиш, кичик ва ўрта бизнеснинг нафақат банклар, балки бошқа молия институтлари билан янада яқин алоқаларини рағбатлантириш киради. Шу билан биргаликда, рақамли молиявий технологиялардан фойдаланиш учун ҳуқуқий базани таъминлайдиган қонунчиликни ишлаб чиқиш ва амалиётга жорий этиш зарур.

Сўнгги йилларда рақамли технологиялар фаол ривожланмоқда, аммо 2020 йилги пандемия туфайли бозорларнинг ёпилиши натижасида рақамли хизмат турларига эҳтиёж кескин ошди. Масофавий таълим, онлайн конференциялар, Интернет орқали тиббий хизматлар, электрон тижорат ва тўловлар кичик ва ўрта бизнеснинг кўплаб турларида кенг тарқалди [3]. Онлайн имкониятларнинг сезиларли даражада ўсиши уларни кичик ва ўрта бизнес фаолиятига оммавий қўшилиш учун технологик асос яратади. Электрон тижорат платформалари катта аҳамиятга эга бўлиб, улар кичик ва ўрта бизнес ўз маҳсулотлари билан бозорларга, шу жумладан ташқи бозорларга тезроқ чиқиш имкониятини беради. Бундай платформалар бизнесга таъминот, логистика тизимларини аниқ тақсимлаш, ишлаб чиқариш қўламини тежаш орқали харажатларни камайтиришга имкон бериш билан биргаликда ахборот ва ресурслар алмашинувини тезлаштиради. Шу билан бирга, ривожланаётган мамлакатларда тез-тез рўй берадиган рақобатбардош бўлмаган бозор шароитида бундай платформаларнинг

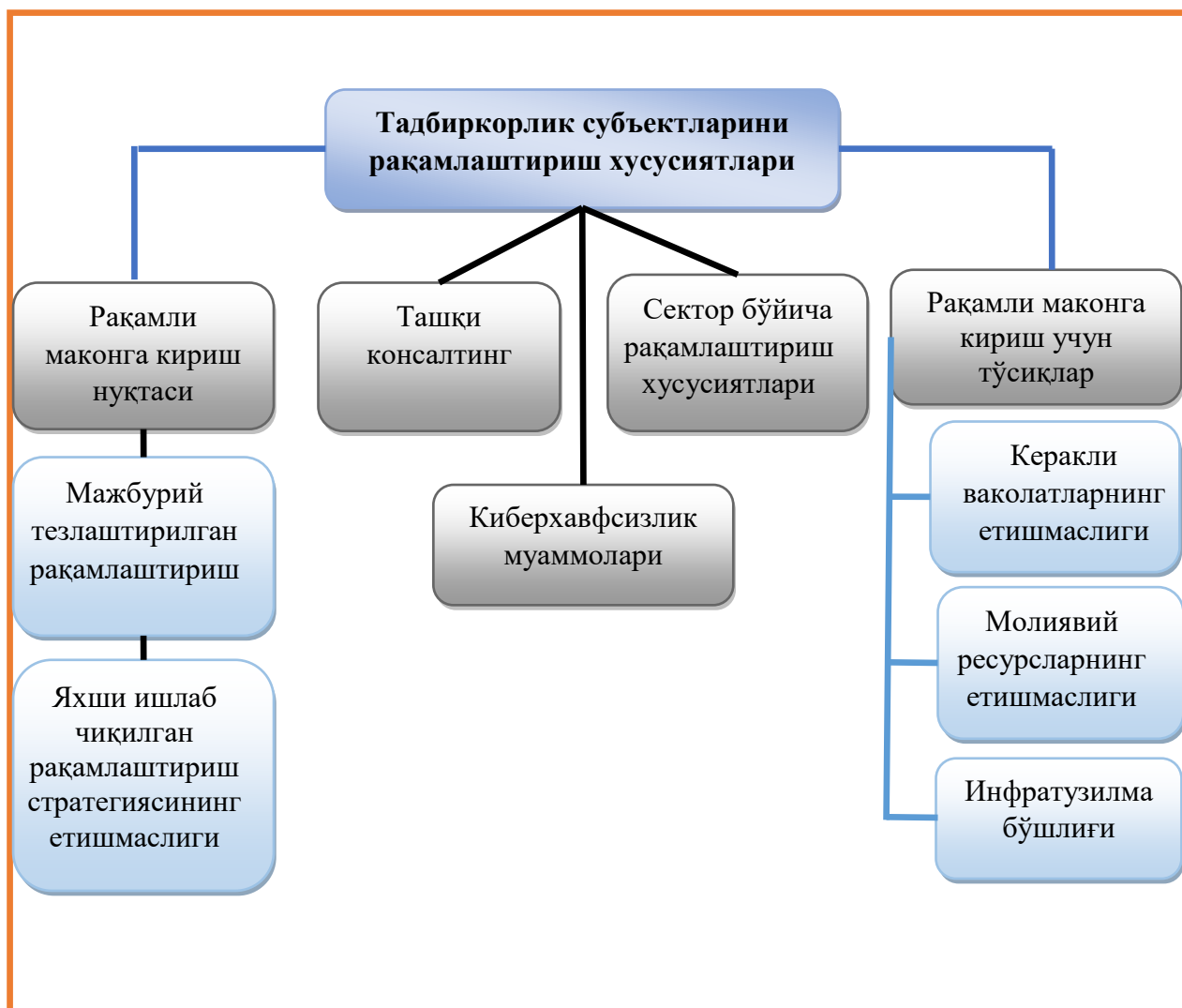
афзалликлари маълум даражада барқарорлашганлигини ва улардан фойдаланадиган корхоналар ҳатто йўқотишларга дуч келиши мумкинлигини тушуниш керак.

Бозорларнинг турғунлиги шароитида кичик ва ўрта бизнес субъектлари молиявий ресурслардан фойдаланиши жуда қийин бўлиб қолди. Бу дунёнинг барча мамлакатлари ҳукуматларидан давлат томонидан қўллаб-қувватлаш бўйича кенг қўламли чора-тадбирларни ишлаб чиқиш ва қабул қилишни талаб қилди. Бу ерда гап корхоналарга тўғридан-тўғри грантлар бериш, қарзни молиявий воситаларидан фойдаланиш амалиётини кенгайтириш, масалан, кечиктирилган тўловлар билан концессиональ кредитлар, камайтирилган фоиз ставкаси бўйича кредитлар ёки фоизсиз кредитлар ҳамда кредит кафолатлари ҳақида кетмоқда. Концессиональ кредитлар қарз маблағларини жалб қилишнинг алоҳида тури бўлиб, биринчидан, маълум лойиҳаларни молиялаштиришда банклардан қарз маблағларини жалб қилишда бенефициар (қарз олувчи) маблағларига ориентир олинади. Масалан, лойиҳа 100 млн. сўмни ташкил қилса шундан тижорат банки 80 млн. сўмини молиялаштиради, лойиҳани 20 млн. сўми бенефициар яъни қарз олувчи маблағларига асосланади. Яъни ушбу лойиҳада умумий тарзда айтадиган бўлсак, лойиҳа учун маблағларни банклардан жалб қилиш орқали молиялаштиришда қарз олувчинининг ҳам маълум маблағи иштирок этади. Иккинчидан, одатда концессияга асосланган молиялаштиришда қўшимча таъминотлар талаб қилинмайди. Шунингдек, ҳукуматлар кичик ва ўрта бизнесга иш ҳақи ва ижтимоий тўловлар

бўйича ҳисоб-китобларни, шунингдек қўшилган қиймат солиғи бўйича имтиёзларни ва кечиктирилган тўловларни амалга ошириш учун маблағ ажратиш орқали ёрдам беришади. Бу ҳолатда давлат томонидан чора-тадбирларни амалга ошириш самарадорлиги алоҳида аҳамиятга эга бўлди.

Мунозара. Барчамизга маълумки йирик бизнес субъектлари ўз бизнес жараёнларини рақамлаштириш нуктаи-назаридан пандемияга қадар яхши тайёрлигига гувоҳ бўлдик. Йирик бизнеснинг рақамли трансформацияси кўп йиллар мобайнида давом этмоқда. Рақамли технологияларни жорий этиш ва рақамли экотизимларни барпо этиш бизнес соҳаси учун бир қатор афзалликларни беради. Биринчидан, бу ҳар хил харажатларни камайтириш ва меҳнат унумдорлигини ошириш орқали компанияларнинг рақобатбардошлигини оширишдир. Рақамли алоқа каналлари миқдорларнинг эҳтиёжларини янада самарали қондириш ва контрагентлар билан муносабатларни ўрнатиш имконини беради.

Кичик ва ўрта бизнес субъектлари томонидан рақамли технологияларни қабул қилиш суръати сезиларли даражада пастлигича қолмоқда. Асосий ва нисбатан содда рақамли технологиялар (интернетга кенг поласали уланиш, электрон маълумотлар алмашинуви, рақамли алоқа каналлари) турли даражадаги компаниялар (шу жумладан кичик ва ўрта бизнес субъектлари) томонидан ўзлаштирилди, аммо янада мураккаб технологияларни жорий этиш ва айниқса бизнес жараёнларини умумий рақамлаштириш жараёни жуда секин ривожланмоқда.



1-расм. Тадбиркорлик субъектларини рақамлаштириш хусусиятлари¹

¹ Муаллиф ишланмаси.

Ушбу вазият бўйича кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектлари бизнес жараёнларини рақамлаштиришнинг бир қатор омиллари ва хусусиятлари 1-расмда келтириб ўтилган.

Тадбиркорлик субъектлари ўз фаолиятига рақамли технологияларни жорий қилиш жараёнинининг бошланиш пайти жуда муҳим ҳисобланади. Миллий иқтисодиётда бизнес субъектларини рақамлаштириш жараёнлари 2020 йилда эмас, балки анча олдин илгари бошланганлигини таъкидлашимиз лозим. Бироқ, дунёда пандемия бошланишидан олдин кичик ва ўрта корхоналарнинг рақамли технологияларига ўтиш тезлиги йирик корхоналарга нисбатан анча паст эди.

Айнан шунинг учун дунё мамлакатларида вужудга келган локдаунлар пайтида кичик ва ўрта бизнес субъектлари, хусусан хизматлар соҳаси кўп зарар кўрди. Ушбу компаниялар миқдорлар билан масофадан туриб ишлашга ва ходимларнинг масофадан ишлаши учун шароит яратишга тайёр эмас эди. Жаҳон банки маълумотларига кўра, дунё мамлакатларида пандемия даврида компаниялар умумий сонининг қарийб ярми ўз бизнес жараёнларига рақамли технологияларни жорий қила бошлади. Аммо 2020 йилдан бошлаб, тадбиркорлик субъектлари ушбу жараённинг самарадорлигига сезиларли таъсир кўрсатган рақамли воситаларни амалга ошириш учун пухта ўйланган стратегия ва зарур маблағлар мавжуд бўлмаган ҳолда жадаллашиши керак эди.

Одатда кичик ва ўрта бизнес дуч келадиган молиявий қийинчиликлар табиий равишда инқироз даврида кучаяди. Кредит ташкилотлари

томонидан молиялаштириш чекланган бўлса, кичик ва ўрта бизнес сектори йирик бизнесга нисбатан маблағ етишмаслиги хавфига кўпроқ мойил бўлади. COVID-19 пандемияси шароитидаги вазият ҳам бундан мустасно эмас эди. Ҳозирги инқироздан олдин ҳам, ривожланаётган иқтисодиётдаги кичик ва ўрта бизнес субъектларининг атиги 15 фоизи анъанавий қарз маблағларидан фойдаланиш имкониятига эга эди. Халқаро молия корпорациясининг маълумотларига кўра, ушбу бозорларда ҳар йили кичик бизнес субъектлари ўртача 5 миллиард долларгача қарз маблағларини олмайди. [4] Чунки бугунги кунда анъанавий қарз маблағлари кичик ва ўрта бизнесдан кредит ресурсларига кириш муаммосини ҳал қилмайди ва ушбу тоифадаги бизнеснинг замонавий эҳтиёжларини қондирмайди. Кичик ва ўрта корхоналар, коюда тарикасида, жалб қилинган кредитлар бўйича ишончли кафолатли қамровни тақдим этиш имкониятига эга бўлмайди ҳамда банк филиалларига доимий ташриф буюриш ва кредитни тасдиқлашни узоқ кутиш вақтига эга эмаслар (натижаси олдиндан айтиб бўлмайдиган барча бюрократик процедураларни ҳисобга олган ҳолда тахминан икки ой). 2020 йилда вужудга келган инқироз бу муаммони янада кучайишига сабаб бўлди.

Бундай шароитда коронавирус инқирозининг кичик ва ўрта бизнесни молиялаштиришга салбий таъсирини камайтириш учун кенг имкониятлар очадиган рақамли молиявий хизматлар ва молиявий ва технологик ечимлардан (fintech solutions) фойдаланиш алоҳида аҳамиятга эга. Кредит қарорларини қабул қилишда кредит олиш учун ариза

беришнинг соддалаштирилган тартиби ва муқобил маълумотлардан фойдаланиш (банк ҳисобварақлари тўғрисидаги маълумотлар, электрон тижорат платформаларидаги операциялар ва тўланган ҳисобварақлар ва мижозлар сўровлари натижалари) банклар томонидан кичик ва ўрта бизнес учун кредитларни тасдиқлаш ва тасдиқлаш вақтини қисқартириш учун қўлланилиши мумкин. Шунингдек, банклар тескари факторинг операцияларини амалга ошириш учун онлайн платформалардан фойдаланишлари мумкин, бу эса кичик ва ўрта бизнес субъектлари томонидан маҳсулотларни ишлаб чиқариш ва сотишнинг тўлиқ циклини молиялаштиришга, шунингдек тўловларни тўлаш муддатини қисқартиришга ёрдам беради.

Кичик ва ўрта бизнесга ёрдам бериш учун мўлжалланган рақамли хизмат кўрсатувчи провайдерларнинг бир қатор ташаббуслари мавжуд. Ҳукуматлар уларни кичик ва ўрта бизнес учун давлат шошилишчи молиявий ёрдам дастурларига киритадилар. Шунинг таъкидлаш керакки, кичик ва ўрта бизнес мақсадларига молиялаштиришни жалб қилиш учун рақамли технологияларни жорий этиш ва улардан фойдаланиш давлат молиявий ёрдамнинг анъанавий шакллари истисно этмайди, балки молиявий ресурсларни жалб қилишнинг қўшимча усули ҳисобланади. Рақамли технологиялар кичик ва ўрта бизнесни давлат томонидан молиялаштириш жараёнини оптималлаштириш ва тезлаштиришга имкон беради.

Ҳозирги шароитда рақамли кредитлар бериш амалиёти кичик ва ўрта бизнес учун жозибали вариантга айланмоқда. Уларни таклиф қиладиган платформалар қарз олувчилар учун

тезкор ариза бериш, мобил курилма орқали кредитни кўриб чиқиш ва тасдиқлаш учун онлайн процедуралар каби имтиёزلарни тақдим этади. Бу банкка анъанавий муурожаат қилишдан кўра анча қулайдир.

Бирок, рақамли кредитларнинг самарадорликдаги афзалликларига қарамай, баъзи G20 мамлакатларида улар молиявий қонунчиликда қолган чекловлар туфайли ҳали кенг тарқалмаган. Шундай қилиб, АҚШда турли хил онлайн платформалардан фақат тўрттаси (PayPal, Square, Kabbage и Funding Circle ва молиялаштириш доираси) кичик бизнес маъмурияти томонидан амалга оширилган иш ҳақини ҳимоя қилиш дастури бўйича кичик ва ўрта корхоналардан эҳтиёжлар учун кредитлар бериш мақсадида платформалар сифатида тасдиқланган (*U.S. Small Business Administration's Paycheck Protection Program*).

Шу билан бирга, бир қатор Осиё мамлакатларида рақамли платформалар банклар билан кичик бизнес субъектларидан онлайн кредитлар бериш бўйича махсус шартномалар тузди. Хусусан, Малайзия банки ва *AliPay* платформаси Хитойнинг 100 та маҳаллий банклари билан ҳамкорликда Ухан шаҳридаги кичик савдо корхоналарига контактсиз кредитлар таклиф қилмоқда, улар одамлар ўртасида жисмоний ўзаро таъсирни таъминламайди. Шу тариқа 350 мингдан ортиқ кичик бизнес субъектлари кредит маблағларини олди [5].

Ушбу масала бўйича молиявий технология компаниялари (финтех) ролини ҳам ҳисобга олиш керак. Кўпгина мамлакатларда бундай компанияларнинг аҳамияти қайд этилган бўлиб, улар яратган воситалар кичик ва ўрта корхоналарни молиялаштириш

имкониятини оширишга имкон беради ва шу билан иқтисодий тикланишга ҳисса қўшади.

Қарз маблағларини жалб қилмоқчи бўлган кичик ва ўрта корхоналар маълумотлари тўғридан-тўғри молия институтлари томонидан финтех билан биргаликда ишлатилиши мумкин. Бундай ҳолда, кредит хавфини башорат қилишнинг аниқлиги бунинг учун ишлатиладиган маълумотлар миқдорининг кенгайиши туфайли ортади.

Япония бу борада дунёдаги етакчи давлатлардан бири ҳисобланади. Бу ерда яратилган хатарлар тўғрисидаги маълумотлар базаси (*Risk Data Bank, RDB*) ва кредит хавфи тўғрисидаги маълумотлар базаси (*Credit Risk Database, CRD*) мамлакатнинг аксарият молия институтларини, шу жумладан кредит уюшмаларини қамраб олади. *RDB* 910 минг кичик бизнес субъектлари учун кредит маълумотларини, *CRD* эса 2,4 миллион кичик бизнес субъектлари учун кредит маълумотларини ўз ичига олади. Кичик ва ўрта бизнесдаги асосий молиявий маълумотларга қўшимча равишда, уларнинг банк ҳисобварақлари бўйича операциялар тўғрисидаги маълумотлар ҳам тўпланади ва мунтазам равишда янгиланади. Францияда шунга ўхшаш *FIBEN* маълумотлар банки (*Fichier bancaire des entreprises*) мавжуд бўлиб, у миллий кичик ва ўрта бизнес маълумотларини ҳам тўплайди. Бу маълумотлардан молия институтлари томонидан кредит бериш, фоиз ставкасини белгилаш, кредит портфелини бошқариш ва кредит рискларини таҳлил қилишда фойдаланилади [6].

Баъзи банклар ва банк бўлмаган институтлар ҳам юқорида айтиб ўтилган муқобил маълумотлардан фойдаланадилар. Осие Тараққиёт Банки

томонидан ўтказилган тадқиқотга кўра, бундай маълумотлар ҳар доим ҳам анъанавий кредит скоринг тизимлари томонидан ҳисобга олинмайди, гарчи ундан фойдаланиш кредит рискларини таҳлил қилишнинг аниқлигини оширишга ва кредит олиш учун аризани кўриб чиқиш вақтини қисқартиришга имкон беради, бу эса кичик бизнес субъектлари фаолиятини молиялаштириш самарадорлигини оширади.

Хулоса. Банклар томонидан кичик бизнес субъектлари бўйича кредит қарорларини қабул қилишда уларнинг активларининг катта қисмини ташкил этиши мумкин бўлган патентлар, дастурий таъминот ва шартномалар каби номоддий активларнинг қиймати ҳисобга олиниши мумкин. Бироқ, аксарият ҳолларда банклар кредит активларини тўлиқ кредит гарови сифатида қабул қилмайди. Бугунги кунда Хитой молиявий технология компанияларининг муқобил маълумотлардан фойдаланиш тажрибаси ўзига хослиги билан ажралиб туради. Масалан, *Alibaba* гуруҳига кирувчи *Ant Financial Services Group* электрон тижорат ва сунъий интеллект платформасидаги операциялар тўғрисидаги маълумотлардан фойдаланган ҳолда кичик ва ўрат бизнес субъектларига қарз маблағларини тақдим этиш амалиётини муваффақиятли ривожлантирмоқда.

Молия ва технология компаниялари кичик ва ўрта бизнесни қўллаб-қувватлашда муҳим рол ўйнаши мумкинлиги сабабли, баъзи мамлакатларда уларни қўллаб-қувватлаш бўйича мақсадли чоралар кўрилмоқда. Шундай қилиб, Сингапур валюта идораси Сингапур молиявий ва технологик ассоциацияси ва *AMTD Foundation*

жамғармасы билан биргаликда маҳаллий финтех компанияларига инқироз даврида молиявий янгиликлар устида ишлашни давом эттиришга ёрдам бериш учун 6 миллион доллар ажратди. Жанубий Кореяда ҳукумат 2020 йилнинг биринчи ярмидаги таназзулдан кейин миллий иқтисодиётни қайта бошлаш учун молиявий технология ва бошқа бир қатор соҳаларда вақтинча тартибга солувчи имтиёзларни эълон қилди.

Тадқиқотлар натижасида аён бўлмоқдаки, рақамли технологиялар иқтисодиёт тармоқларининг 50 фоиздан ортиқ қисмини кескин ўзгартириб юборади. Ушбу йўналиш ахборот технологиялари ва рақамли платформалар бизнес моделларни кескин

ўзгартириб, уларнинг самарадорлигини воситачиларни бартараф этиши ва жараёнларни оптималлаштиришига асосланган.

Жаҳон банки томонидан олиб борилган ҳисоб-китобларга асосан мамлакатда тезкор интернет фойдаланувчиларининг 10 фоизга кўпайиши йиллик ЯИМ кўламини 0,4 фоиздан 1,4 фоизгача ошишига имконият яратади. Шу билан биргаликда рақамли иқтисодиётнинг мамлакат ЯИМдаги улуши ҳар йили тахминан 20 фоизга ўсиши (ривожланган мамлакатларда бу кўрсаткич 7 фоиз атрофида) унинг аҳамиятини белгилаб берадиган асосий кўрсаткич сифатида эътироф этилмоқда.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати:

1. World MSME Day. Optimal Risk. 25.06.2020. Available at: <https://optimalrisk.com/world-msme-day/> (assessed 12.08.2020).
2. MSME Finance Gap. SME Finance Forum. 2020. Available at: <https://www.smefinanceforum.org/data-sites/msme-finance-gap> (assessed 24.08.2020).
3. Van Daalen M. Blog: Going Digital as a Way Out of the COVID-19 Crisis. International Trade Centre, 07.05.2020. Available at: <https://www.intracen.org/covid19/Blog/Going-digital-as-a-way-out-of-the-Covid-19-crisis/> (assessed 15.08.2020).
4. MSME Finance Gap: Assessment of the Shortfalls and Opportunities in Financing Micro, Small, and Medium Enterprises in Emerging Markets (2017).
5. Alipay Launches Recovery Assistance for Wuhan Merchants. Mobile Payments Today. 09.04.2020.
6. Boschmans K., Pissareva L. Fostering Markets for SME Finance: Matching Business and Investor Needs. OECD SME and Entrepreneurship Papers, 2018, no. 6, pp. 1-52.